

SZÍNHÁZ

A MAGYAR SZÍNHÁZI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

DRÁMA MELLÉKLET 2010. NOVEMBER

Szophoklész

OIDIPUSZ KIRÁLY

Fordította: Karsai György és Térey János

SZEMÉLYEK

OIDIPUSZ
PAP
KREÓN
THÉBAI ÖREGEK KARA
TEIRESZIASZ
IOKASZTÉ
KORINTHOSZI
SZOLGA
HÍRNÖK
ANTIGONE } Oidipusz és Iokaszté kislányai (némák)
ISZMÉNÉ }
KISFIÚ, Teiresziasz vezetője (néma)
SZOLGÁK (némák)

Játszódik Thébaiban, a királyi palota előtt

Prologosz (1–150.)

OIDIPUSZ

Ős Kadmosz új évjárata, gyermekeim,
Könyörgő pózban mért rogytok kábán élém,
Övezve esdeklők babérágaival?
A város áldozati máglyákkal tele,
5 Gyógyítót hívó dallal, gyászszikollyal is.
Úgy láttam helyesnek, gyermekeim, ha nem
Hírnököt faggatok, hanem magam jövök,
30 Én, mindenki szemében híres Oidipusz. (A papnak)
Beszélj, öreg, korelnökként a te jogod,
10 Hogy néped nevében szólj. Hogy áll ügyetek:
Rettegtek, bízotok? Mindenképp segíteni
Akarok. Mert érzéketlen volnék, ha nem
Esne meg szívem, látva térden titeket.

PAP

Földemet jó kézzel kormányzó Oidipusz,
15 Látod, hogy ki hány évesen járult ide,
Oltáraidhoz: egy még nem tud messzire
Repülni, mások öregségtől súlyosak.
Zeusz papja vagyok, s ők: nőtlen fiatalok
Élcsapata. De mások is babérosan
20 Térdelnek a téren, Pallasz két temploma

Előtt, s az Iszménosz jósló hamvainál.
A város, mint látod, nagyon mélyre merült
A viharban, s nem tudja fölvetni fejét
A végzetes hullámmás mélységeiből;
25 Pusztulva földje gyümölcsös magvaiban,
Pusztulva legelő gulyáiban s a nők
Meg nem szült csecsemőiben; előretör
A tűzgyújtó isten, a Gyűlölt Döghalál;
A Kadmosz-ház üres miatta, s Fekete
30 Hadész könnyekkel, jajgatással gazdagul.
Az istenekkel egynek én sem tartalak,
Sem ezek a lépcsőn könyörgő gyermekek;
De első vagy a férfiak közt sok kibírt
Csapásban, s az éggel ápolsz kapcsolatot;
35 Jöttél Kadmosz földjét fölzsabadítani,
A Szörnyű Dalnok adóját törölve el;
S közben tölünk tudásra, tanácsra sosem
Szorultál, mivel egy isten támogatott,
Hogy életünket megváltsd – mondják, s hisszük is.
40 Mindenki szemében hatalmas Oidipusz,
Esdeklők, hallod, hozzád könyörgünk mi mind,
Hogy számunkra segítséget találj, akár
Isten súgja, vagy ember adjon ötletet:

A tapasztalt számára jól kezelhető
45 A súlyos helyzet is, s az ő tanácsa kincs.
Halandók dísze, állítsd talpra városod!
Legyen gondod magadra! Hisz téged e föld
Megmentőjének hív, régi jótetted miatt.
Ne emlékezzünk egyszer kormányodra úgy,
50 Hogy nagyra nőttünk, s nagyot buktunk azután;
Sértetlenül állítsd hát talpra városod!
Mert régen is kedvező jósjel vezetett
Gondoskodásodban; járj el most ugyanúgy!
Ha úr maradsz, mint vagy most: jobb embereket
55 Irányítani, mint üres városokat!
Mert semmi az a vár, semmi az a hajó,
Mely pusztán kong, s nem laknak benne emberek.

OIDIPUSZ

Szerencsétlen fiúk, számomra nem titok,
Milyen kínra panaszkodtok. Tudom, milyen
60 Kórtól szenvedtek. Mégis, egy sincs köztetek,
Ki olyan bajtól szenved, amilyentől én.
Amíg fájdalmatok csak egy emberre sújt
Kizárólag, és senki másra, addig én
A városért, magamért s érted zokogok.
65 Így engem nem mély álomból ébresztetek,
Mert tudjátok meg, sírtam is nagyon sokat,
S a gondolat sok útján jártam föl s alá;
Gyógymódra leltem – szívós vizsgálat után –,
És alkalmaztam: Menoikeusz fiát, Kreónt
70 Phoibosz püthói jósdájába küldtem el,
Hogy sógorom megtudakolja, mit tegyünk.
S milyen szó menti meg a véstől városom?
Telő napok növelik a félelmemet:
Merre járhat vajon? A megbeszélrt időt
75 Régen túllépte, késik tapintatlanul.
Ha itt lesz, akkor már gonosz volnék, ha nem
Tennék meg mindent, amit az isten akar.

PAP

Legjobbkor szóltál, mert ebben a percben épp
Jelzik nekem, hogy errefelé tart Kreón.

Jön Kreón

OIDIPUSZ

80 Uram, Apollón, bárcsak mentő jóslatot
Hozna!... A boldogságtól sugárzik szeme.

PAP

Úgy tűnik, tényleg boldog! Nem jönne amúgy
Kicsípve, babérkoszorúval ékesen.

OIDIPUSZ

Rögtön megtudjuk: már a hangját hallani.

85 Uram, drága sógor, Menoikeusz fia,

Az istenektől milyen hírt hoztál nekünk?

KREÓN

Jót! Mert azt mondom, balszerencse is
Fordulhat jóra, vehet kedvező irányt.

OIDIPUSZ

De mi az üzenet? Nem bízom el magam,
90 De nem is félek, hallgatva bevezetőd.

KREÓN

Ha tanúk színe előtt kívánsz hallani,
Részemről rendben. Akár be is mehetünk.

OIDIPUSZ

Beszélj nyíltan mindenkhez! Mert népemért
Több gyászt, kínt viselek, mint saját lelkemért.

KREÓN

95 Mit hallottam az istentől, ismertetem:
Azt parancsolja világosan Phoibosz úr,
Hogy a fertőzötet, amit táplál e föld,
Ne hagyjuk vésszé nőni: távolítsuk el.

OIDIPUSZ

Hogy tisztítsuk ki? Micsoda kárhozat ez?

KREÓN

100 Számúznunk kell egy embert, vagy föloldani
Öléssel az ölést: vérbűn okoz ragályt.

OIDIPUSZ

Az isten kinek a sorsára céloz így?

KREÓN

Nekünk, király, Laiosz volt régi vezetőnk,
Mielőtt te vetted át az irányítást.

OIDIPUSZ

105 Hallottam róla. Nem láttam személyesen.

KREÓN

Mert meghalt: úgy szól a bölcs, isteni parancs,
Hogy vérbosszút kell állni a gyilkosain.

OIDIPUSZ

De hol vannak azok? Hol lehetős ma föl
A régi bűntény elmosódó vérnymoma?

KREÓN

110 Azt állította, itt. Aki keres, talál;
S amivel nem törődnek, annak nyoma vész.

OIDIPUSZ

Itt történt a házban vagy idegen mezőn,
Hogy Laiosz gyilkosság áldozata lett?

KREÓN

115 Ó annyit mondott, jóslatért kell mennie,
De otthonába vissza sosem érkezett.

OIDIPUSZ

Nem látta senki, hírvivő vagy útitárs,
Ki információval szolgálhat nekünk?

KREÓN

Mind meghalt. Csak egy nem, ki elszaladt
Félelmében, s csak egyben biztos teljesen.

OIDIPUSZ

120 Nos? Egy világos tény sok másik nyitja lesz,
Ha van benned elszántságból egy csöppnyi is.

KREÓN

Rablók ütöttek rajta – mondja –, és nem egy

	Csapás zúdult rá, de ütések tömege.	160	Aki kerek trónján ül a piactéren, Meg a távolból nyilazó Phoiboszot kérem könyörögve: A halált elhárítani, sorsunk oldani, jelenjetelek meg előttem mindhármán!
OIDIPUSZ	Rabló – ha nem <i>itt</i> bérelte föl valaki –		
125	E vakmerőségre hogy vállalkozhatott?	163–165	Mint ahogy egyszer, mikor a városra fölülről zúdult le a végzet, De ti messzire úztétek a pusztítás lángját – most is jöjjetek el!
KREÓN	A gyanú fölmerült... De hogy meghalt Laiosz, Nem volt megfejtő egy sem, annyi volt a gond.		Ó, jaj, mert megszámlálhatatlan <i>antisztrophé</i> Fájdalmat viselek! És betegségtől szenved egész
OIDIPUSZ	Mi gátolhatta meg, mikor a hatalom Széthullt, hogy megindítsátok a nyomozást?	170	Népem, s nincsen az észnek olyan fegyvere, Amely óvna. Mert nem gyarapodnak Sem e híres föld terményei, sem sarjai; kínban nyögnek a nők, Szülés nem koronazza vajúadásukat.
KREÓN	A ravasz dalú Szphinx vett rá: lábunk elé Nézzünk, homályos zugba nem pillantva be.	174–175	Egyikünket látod a másik után, mint gyors szárnyú madarat, Ahogy a győzhetetlenül lobogó lángnál sebesebben tör előre A Nyugati Isten partszikelája felé, Hadészhez. <i>Miattuk</i> pusztul pestisben a város, <i>2. antisztrophé</i> A hullái számlálatlan szaporodnak;
OIDIPUSZ	De én napfényre hozok mindent, ami volt! Joggal tereli Phoibosz, és joggal te is Minden figyelmünket most a halott felé!	180	Születtei pedig néma Közönytől övezve hevernek a földön, Haláljellel a homlokukon, siratatlan. Körben feleségek s fehér hajú nagyanyák Jajgatnak, sírnak könyörögve az oltárnál balról és jobbról,
135	S a harcostársatoknak joggal tartotok: Bosszút állunk e földért és az istenért. Mert dehogyan valami távoli rokonért, Magam miatt pusztítom ezt a szennyet el. Akárki volt a gyilkos, könnyen meglehet, Hogy holnap ellenem tervez merényletet: Nekem használna, ha kiderítem ezt a bűnt. Keljetelek föl a lépcsőről, gyermekeim, S vigyétek a könyörgő babérágakat! És Kadmosz egész népét hívjátok ide:	185	Gyászos végzetük miatt. A Megmentőt hívó ének zúg fényesen, És vele zendül a gyász is. Ezért jöjj, ó, Zeusz arany lánya, Ezért küldd ragyogó arcú erődöt!
140	Hadd tudják, mindent megteszek. Vagy siker ér Az isten segítségével, vagy elbukunk.	190	A Durva Arész, aki <i>3. sztrophé</i> Most bronzpajzs nélkül Sújt rám tűzcsóvjával, rettentő kiabálással közelítve, Léptét irányítsa hamar vissza, hazámnak fordítson hátat, Menjen messze határunktól:
145		195	Akár Amphitrité hatalmas ágyára találjon, Akár az ellenséges kikötőjű Thrák tengerre; Mert bevégezni, amit elmulasztott az Éjszaka, Sebesen jön a Nappal.
PAP	Keljünk föl, gyerekek! Ami miatt ide Eljöttünk: azt a célt ígérte szép szava. Phoibosz pedig, mivel ő küldött jóslatot, Megmentőnként, orvosunként is jöjjön el!	200	Aki hatalmadban tartod a lángosztó mennykőt, Apánk, ó, Zeusz, a gondot Villámoddal sújtsd le! Lükia ura, énekelem ünnepli <i>3. antisztrophé</i> A te aranyhúrú íjadból lött, Legyőzhetetlen nyilakat,
150	Mindenki el. <i>Bevonul a Kar</i>	205	
Parodosz (151–215.)			
KAR	Ó, Zeusz édes zengésű beszéde, mivel kecsegtetsz, <i>1. sztrophé</i> Mikor az aranyban gazdag Püthóból a híres Thébaiba Kirándulsz? A szívem félelemtől szorul össze, a rette- géstől remegek, Ó, jajkiáltású, déloszi Gyógyító, 155 Tőled félek! Milyen újdonság zúdul még rám?, Mit nem kerülök ki megint, a körbeforgó évszakok örvénylésében? Mondd el nekem, ó, Aranyragyogású Reménység gyermeke, Halhatatlan Hír! Téged hívlak először, Zeusz leánya, halhatatlan Athéné, <i>2. sztrophé</i> És földünket védő nővéredet, a nagy hírű Artemiszt hívom,		

Segítőimet; ünneplem
 Artemisz tűzhozó fáklýáit: lánggal a kézben
 Lükia csúcsain át száguld szaporán.
 Az Aranyfejdíszest is szólítom,
 210 E föld névadó urát,
 A borszinű arcú Bakkhoszt,
 Akit *evoé* köszönt!, a Mainaszok társát,
 Hogy álljon mellém oltalmazva, kezében kigyújtott,
 215 Vakító fénnel [...égő szál fenyővel],
 Az istenek között sem tisztelt istenség ellen!

Jön Oidipusz a palotából

Első epeiszodion (216–462.)

OIDIPUSZ

Kérsz tőlem valamit. S a bajra, mely gyötör,
 Ha meghallod szavam, a gyógyírt megkapod,
 S erőt merítve megkönnyebbülést találsz.
 Úgy mondom, mint kinek ez az ügy idegen,
 220 S a gyilkosság is az. Nem jutnék messzire
 A nyomozásban, ha nem segít égi jel.
 Bár későn lettem polgár, adófizető,
 Kadmosz minden utódjához szól a szavam:
 Akárki tudja köztetek, ki ölte meg
 225 Hidegvérrel Laioszt, Labdakosz fiát,
 Parancsolom, hogy mindent mondjon el nekem!
 Ha attól tart, a fővád a fejére hull,
 ..... (hiányzó sor)
 Ne aggódjon. Nem vádolják majd más személy
 Bűnével, és innét bántatlan távozik;
 230 De ha a gyilkos külföldön tartózkodik,
 Ne hallgasson, akárki is tud róla! Mert
 Jutalmát én tűzöm ki, s hálám: ráadás.
 Ha hallgattok, mert dacol velem valaki,
 Féltve a rokonát, saját bőrét akár...
 235 Hogy bánok azzal? Szintén meg kell tudnotok.
 Kitiltom azt a férfit, bárki is legyen,
 E földről, melyet kormányzok, hol trónom áll:
 Ne fogadják be, ne váltsanak szót vele,
 Imába ne foglalják, ne vonják be az
 240 Áldozásba, ne kapjon tisztítóvizet!
 Üldözze mindenki, mert fertőzete ő
 Mindannyiunknak, ahogy Püthó isteni
 Jóslata pontosan jelentette nekem.
 Egyedül így leszek a jósiszternek és
 245 A halott királynak is szövetségese!
 S imádkozom: a tettes, bárhol is legyen,
 Rejtőzzön egymaga vagy cinkosaival,

Pusztuljon nyomorultul az a nyomorult;
 S imádkozom: ha netán együtt él velem,
 250 Az én tudtommal lakva saját házamat –
 Akkor én tőrjem *másra* célzó átkaim.
 Így járjatok el, szigorú parancs szerint,
 Mert ezt kívánjuk: én, az isten és a föld,
 Mely isten nélkül pusztul és gyümölcstelen.
 255 Ha tettünket nem is sugallná istenek,
 Mosatlan hagyni nem helyénvaló a bűnt,
 Hogy csúnyán halt meg e nagy ember és király.
 Ki kell deríteni! És mivel ma enyém
 A hatalom, melyet régen ő birtokolt,
 260 Enyém nászágya, és nekem szül asszonya,
 S utódaival nőnének utódaim
 – Ha nemzetsége fonala meg nem szakad;
 De nem kerülte el Fekete Végzetét –:
 Úgy küzdök érte, mintha a saját apám
 265 Ügyéért küzdenék, s mindent elkövetek,
 Míg nem tudom meg, ki ölte meg Labdakosz
 Fiát, Polüdórosz unokáját, aki
 Agénór sarjától, Kadmosztól származik.
 Kérem az égtől: ki parancsom megszegi,
 270 Többé ne művelhesse földjét; asszonya
 Ne szüljön gyermekeket; sőt, pusztuljon is el
 E szörnyű ragály vagy még rosszabb vész miatt.
 De nektek, s Kadmosz minden fiának, aki
 Helyesli munkám, harcostársa Szent Diké,
 275 S minden isten örökös támasza legyen!
 KAR
 Mert esküre biztattál, én szólok, uram:
 Nem én öltem meg. Ki ölte meg? Nem tudom
 Személyét. Aki sürgeti a kutatást:
 Phoibosznak kell a gyilkost megneveznie.
 OIDIPUSZ
 280 Helyes. De istent arra kényszeríteni,
 Amit az nem akar, az ember képtelen.
 KAR
 Második módszert mondok, jobbnak gondolom.
 OIDIPUSZ
 Harmadikat akár! De néma ne maradj.
 KAR
 Úgy látom, uram, aki mindenekelőtt
 285 Tisztában van Phoibossal, az Teiresziasz;
 Mindent megtud, uram, aki őt kérdezi.
 OIDIPUSZ
 ...Dehogy voltam hanyag, nem hagytam ki a jóst!
 Hogy Kreónnal beszéltem, két követet is
 Elküldtem érte. Csodálom, hogy nincsen itt.
 KAR
 290 Minden más pletyka, ócska és süket szöveg.

OIDIPUSZ Csak mondd. Utánanézek mindennek, tudod.

KAR Az a hír járja, utazók ölték meg őt.

OIDIPUSZ Hallottam. De azt, aki látta, láttad is?

KAR Akinek van mitől kicsit is félnie,

295 Elretten, ha meghallotta átkaidat.

OIDIPUSZ Aki nem bűnös, tőlem nem kell félnie.

KAR Itt van az élő bizonyíték! Vezetők
Az isteni jóst hozzák eléd: benne él
Az igazság az emberek közt egyedül.

Kisfiú vezeti a vak Teiresziaszt, Oidipusz szolgáinak kíséretében

OIDIPUSZ
300 Égi és földi titkokat értő Teiresziasz,
A kimondott szót s kimondatlant ismered:
A várost – ha nem is látod –, tudod, milyen
Betegség szállta meg. Annak ellenszere,
S a mi oltalmazóknk, uram, csakis te vagy.

305 Mert Phoibosz, ha még nem mondták hírnökeim,
Küldötteinkkel azt üzente vissza: egy
Megoldás van, hogy legyűrhessek ezt a kórt;
Ha Laiosz gyilkosait – hogyha kiderült,
Kik ők –: megöljük, vagy száműzzük messzire.

310 Ne rejtse fukarul madárjós-tudásodat,
Sem a jóslásnak bármilyen útját, módszerét,
Hogy megmentsd magad, városod, ments engem is,
Mert fertőzet sújt minket a halott miatt!
Kezedben vagyunk! Ha célod magas, ezer

315 Eszközt bevetned a legméltóbb földadat.

TEIRESZIASZ
Jaj, szörnyű tudni azt, amit haszontalan
Tudni a tudónak. Bár tartom e szabályt,
Most félretettem. Másképp nem volnék ma itt.

OIDIPUSZ Mi van?... Ilyen kelletlenül jöttél ide?

TEIRESZIASZ
320 Engedj haza! Sorsod könnyebben viseled,
És én is az enyémet, hogyha szót fogadsz.

OIDIPUSZ Törvényt szegsz, s nem vagy hálás a város iránt,
Mely táplált, hogyha visszatartod jóslatod.

TEIRESZIASZ Mert látom, éppen számodra haszontalan,
325 Amit beszélsz! Bár ne keverednék bele!...

OIDIPUSZ Ne fordulj el, hisz mindent tudsz, az istenért!
Eléd térdelve, tehozád imádkozunk.

TEIRESZIASZ A, félreértetek mindent. Dehogyan fogom

Sürgetni a bajom, kimondva, mi bajod!

OIDIPUSZ
330 Tessék? Bár tudsz mindent, nem szólsz semmit, hanem
Cserbenhagysz minket, tönkretéve városunk?

TEIRESZIASZ Nem okozok kárt sem magamnak, sem neked.
Mit faggatsz? Belőlem semmit ki nem veszel!

OIDIPUSZ Semmit, gonoszok gonosza? Dühítenéd

335 A dermedt kösziklát is – nos, beszélés,
Vagy mégis kérlelhetetlen makacs maradsz?

TEIRESZIASZ Az én dühöm kárhóztatod, saját dühöd
Felejtve, miközben engem szidalmazol.

OIDIPUSZ Kit nem bosszantana föl az ilyen beszéd,

340 Mellyel te, tiszteletlen, sérted városod?

TEIRESZIASZ Lesz, ahogy lesz, akkor is, hogyha hallgatok.

OIDIPUSZ S mi lesz – nem pont azt kéne fölfedned nekem?

TEIRESZIASZ Nem mondok többet. Rajta, tombolj ellenem
A legvadabb haraggal, hogyha jólesik!

OIDIPUSZ
345 Nem hagyom annyiban, vagyok olyan dühös,
Tudok már annyit! Figyelj, úgy tűnik nekem,
Tervet koholtál, s bűnsegéd vagy, ha nem is
Önkezdeddel öltél. Ha volna ép szemed,
Azt mondanám, te vagy a gyilkos egyedül.

TEIRESZIASZ
350 Igen? Parancsolom, hogy hűen tartsd magad
Szétkürtölt elveidhez, s mától fogva ne
Beszélj hozzám és senkihez ezek közül,
Mert a föld istentelen fertője te vagy!

OIDIPUSZ Ilyen pofátlanul köpöd magadból a

355 Rágalmat? Semmi következmény, gondolod?

TEIRESZIASZ Nincs mitől félnem, mert igazságom erős.

OIDIPUSZ Hol okosodtál? Jósszakmád berkeiben?

TEIRESZIASZ Nálad. Beszélni kényszerítesz, oktatóm.

OIDIPUSZ Hogyhogy beszélni? Ismételd, hogy értem is.

TEIRESZIASZ
360 Nem érted? Újra kényszerrel próbálkozol?

OIDIPUSZ Még nem világos. Ismételd, hogy az legyen.

TEIRESZIASZ Mondom. A gyilkos, akit keresel, te vagy.

OIDIPUSZ Nem fogsz ilyet sértetlen kétszer mondani!

TEIRESZIASZ Mondjak olyat, ami még jobban ingerel?

OIDIPUSZ
365 Amit csak tetszik. Úgyis hiába beszélsz.

TEIRESZIASZ
Tudtodon kívül fertőző viszonyban élsz
Rokonaidal; bajban vagy, s föl sem fogod.

OIDIPUSZ
Azt hiszed, bosszulatlanul mondhatasz ilyet?

TERESZIASZ
Igen, ha van az igazságnak ereje.

OIDIPUSZ
370 Van, csak rád nézve nincs egyáltalán, mivel
Vak a füled, vak az eszed, mint szemeid.

TERESZIASZ
Te tényleg nyomorult vagy: rám szórod, amit
Mindenki nemsokára rád fog mondani.

OIDIPUSZ
375 Örökös éjszakában élve, sem nekem,
Se másnak, aki lát, nem fogsz te ártani.

TEIRESZIASZ
Sorsod nem az, hogy általam bukj; épp elég
Ehhez Apollón, ügyed hozzá tartozik.

OIDIPUSZ
Kreóné vagy kié a kitaláció?

TEIRESZIASZ
Nem Kreón a bajod, hanem csak önmagad.

OIDIPUSZ
380 Gazdagság, magas trón és fölényes tudás,
Mely irigylendővé avat egy életet,
Micsoda gyűlölet virraszt fölöttetek!,
Ha a hatalomból, amelyet városom
Kéretlen ajándékként a kezembe tett,
385 Pont Kreón, régi, megbízható rokonom,
Titkos csellel ki akar penderíteni;
E szélhámost uszítva rám, e sarlatánt,
E koldus mágust, aki hasznát mindenütt
Meglátja, de az igazi tudásra vak.
390 Gyerünk, mesélj, jóstudásoddal hogy van ez?
Nem bírtál – míg itt volt az Éneklő Kutya –
A városnak mentő megoldást mondani?...
Mert illetet volna, hogy ne holmi jövevény
Oldja föl a talányt, hanem a jóslatod!
395 Melyet nem tudtál megszülni se madarak,
Se istenek támaszával. De jöttem én,
A mit sem tudó Oidipusz; volt-nincs talány!,
Mert eszemet használtam, s nem galambokat;
Én, akit megpróbálsz eltakarítani,
400 Remélve, Kreón trónjánál lesz majd helyed.
Úgy sejtem, sírni fogsz; az is, ki terveket
Szótt száműzéséről. Csak ne volnál öreg,
Bőrödön éreznéd, mit ér az ötleted.

KAR
405 Nekünk úgy tűnik, csupán őrjöngő harag
Beszélt a vénből, s belőled is, Oidipusz!
Fölös az indulat. Első szempont legyen:
Hogy fejthetnénk meg jobban Phoibosz jóslatát!

TEIRESZIASZ (*Oidipusznak*)
Ha király vagy is, egyenlő jogot kell adj,
Hogy válaszoljak. Mert én sem vagyok kicsi:
410 Loxiasz szolgája vagyok, nem a tiéd,
És nem is Kreón védencének tartanak.
De hadd szóljak, ha vakságomért sértegetsz.
Te látsz, mégsem látod, milyen mocskokban állsz,
Sem azt, hol laksz, s egy háztartásban kikkel élsz –
415 Tudod-e, kiktől származol? Titok-e, hogy
Gyűlöl minden rokon, föld alatt és fölött?
S hogy anyád és apád sístergős átka űz
Távol e földtől, te szörnylábú szörnyeteg,
Ki a kelő napot lesed; s mindjárt sötét?
420 Ordításod melyik partot nem tölti be,
Melyik Kithairón nem fogja visszhangzani,
Ha átlátod házasságod, fölfogva, hogy
A kedvező szél tiltott öbölbe sodort?
Van tartalék, nem látott rémségek sora,
425 S azok majd kölykeiddel együtt sújtanak.
Mocskold ezért Kreónt, mocskold a szájamat
Nyugodtan! Nincs a halandók között, aki
Mizlikbe nálad szörnyűbb módon tépetik.

OIDIPUSZ
Muszáj végighallgatnunk a rágalmait?
(*Teiresziasznak*)

430 Nem pusztulsz innen? Szedve lábadat,
A palota környékéről nem takarodsz?

TEIRESZIASZ
Ide se jöttem volna, hogyha nem hívatasz.

OIDIPUSZ
Én nem tudtam, hogy ennyire ostoba vagy,
Mert ha tudom, aligha kéretek ide.

TEIRESZIASZ
435 Számodra ostobák vagyunk; a szüleid
Szemében értelmes volna ez a beszéd.

OIDIPUSZ
A szüleim? Na várj csak! Ki nemzett, ki szült?

TEIRESZIASZ
A mai nap szül téged, az is pusztít el.

OIDIPUSZ
Rejtély; minden értelem nélkül kong szavad.

TEIRESZIASZ
440 Nem te vagy a megfejtők legnagyobbika?

OIDIPUSZ
Rájössz majd: azért szídsz, amiben nagy vagyok.

TEIRESZIASZ
A Szerencsétlen Sors a földre buktatott.

OIDIPUSZ
Ha fölmenttettem a várost, nem érdekel.

TEIRESZIASZ
Hát akkor indulok. (*A kisfiúhoz*) Vezess el, kisfiam!

OIDIPUSZ
445 Vezessék, persze! Útban vagy, míg itt keringsz,
S ha kámforrá váltál, több bajt nem okozol.

TEIRESZIASZ

Ha elmondtam, miért jöttem, megyek. Dehogy
Félek arcodtól. Olyan nincs, hogy nekem árts.
Mondom: a férfi, aki után nyomozol,
450 Fenyegetőzve, bőgve mindenütt, hogy ő
Laiosz gyilkosa: az itt van *idebent*;
Mondták, bevándorló. S később majd kiderül,
Született thébai; s nem boldogítja majd
E fordulat. Mert ki látó volt, megvakul,
455 S ki gazdag volt, koldusszegényen, idegen
Mezőn bolyong, botjával tapintva irányt.
S kiderül, hogy tulajdon gyermekeinek
A bátyja és az apja egyszersmind; saját
Anyjának fia s férje; apjának pedig
460 Ágyszógora és gyilkosa. – Ha most bemész,
Gondolkozz mindezen! S ha hazugnak találsz,
Hirdesd, hogy jóslatomban semmi értelem.

A kisfiú elvezeti Teiresziaszt. Oidipusz bemegy a palotába

Első sztaszimon (463–512.)

KAR

1. sztróphé

Ki az, akit a jósszavú
Delphoi szikla nevéen szólított?
465 Aki a rémségek rémségét
Véghezvitte vérbe borult kézzel?
Itt az idő, hogy szélnél szaporább
Paripáknál sebesebben messze inaljon e tájról.
Mert fegyveresen ront ellene
470 Tüzével, villámaival Zeusz fia,
És a nyomában vannak a rettentő
Kérek, a Hibázni Képtelenek.
Mert feltündökölt a hóval borított
475 Parnasszoszon, hibátlanul ragyogva
A jósszó, hogy az ismeretlen után
Mindenkinek nyomoznia kell.
Mivel ő megállás nélkül úton van
Vad erdőn, barlangon, sziklán át, űzött bikaként,
Nyomorult, nyomorult lábú, magányos száműzött,
480 Menekülve hiába a föld közepéből elősistergő
Jóslat elől. Csakhogy a jóslat mindig
Ott röpköd körülötte, amíg csak lélegzik.
Rettentően, rettentően föllármázza a lelkem
485 A Madárjós Bölcs,
S noha nem hiszek őnekí, nem is ellenkezem vele.
Nincs mit mondani: mit tudom én, mi igaz?
Reményem labdáz velem, s néma homályban

Bujkál múltam s jelenem.

Milyen villongás volt ez a Labdakidák

490

És Polübosz fia közt?

Erről sem a múltban, sem mostanság

Nem tudtam, s nem tudok én eleget,

Nincs elegendő

Bizonyíték semmire ..... *(hiányzó fél sor)*

495

A szájhagyomány ellen fordulva,

Fölülvizsgálám Oidipusz esetét, segítve a Labdakidákat,

Annyi homályos haláleset nyomán.

De Zeusz és Apollón biztosan 2. antisztróphé

Bölcsök, s a halandók ügyeit

Jól átlátják. Ám aki ember?

500

Hogy a vak jós többet tud, mint én,

Hogy hihetem? Van igaz válasz?

Bölcsességgel a bölcsességet

Túlszárnyalhatja az ember;

De annyi szent: én mindaddig,

505

Míg föl nem ragyog egy bizonyíték, addig

Soha egy vádat sem hiszek el.

Mivel tudjuk mind: amikor rátámadt

Régen a Szárnyas Szúzlány,

Okosnak látszott akkor is,

510

És bizonyította, hogy neki kedves a város.

Ezért lelkemben soha nem fog

Alja gazembernek látszani

Jön Kreón

Második epeiszodion (513–862.)

KREÓN

Polgártársak, hallom, milyen irtózat

Vádakkal illet engem Oidipusz király,

515

S mert nem tűrhetem, itt vagyok. Ha azt hiszi,

Hogy most, az összetorlódó bajok között

Szóval vagy tettel tudtam ártani neki –

Nincs kedvem tovább élni egy ilyen komoly

Vád terhével. Nem elenyésző az a kár,

520

Amit ez a súlyos beszéd okoz nekem,

Hiszen miatta hív bűnösnek városom,

Bűnösnek hívsz te is, bűnösnek a rokon.

KAR

Bár elhangzott a vád, de hirtelen harag

Mondatta vele inkább, mint józan esze.

KREÓN

525

És elhangzott az is, hogy a sugallatom

Nyomán mondott a jós hazug jóslatokat?

KAR

Bár elhangzott, tudom, hogy semmi hitele.

KREÓN

S őszinte szemmel, ép ésszel hogyan

Hirdethették ki ezt a vádat ellenem?

KAR
530 Nem tudom. Át nem látom, mit tesz egy király.
De nézd csak, jön a palotából ő maga.

OIDIPUSZ (*Kreónnak*)
Te vagy az? Hogy mersz idejönni? Van pofád,
Ekkora nagy pofád, hogy házamhoz gyere,
Mégpedig úgy, mint leplezetlen gyilkosom,
535 S királyságomnak nyilvánvaló tolvaja?
Egek, hát ostobának, lustának tűnök,
Hogy azt hitted, akármit megtehetsz velem?
Azt hitted, sohasem jövök rá, mi a csel,
S ha fölismertem, akkor nem védem magam?
540 Nem ostobább épp ez a heves támadás,
Hogy vagyon és barátok nélkül trónt vadássz,
Mely csak fegyverrel s pénzzel megszerezhető?

KREÓN
Tudod, most mit tegyél? Cserébe engem is
Hallgass meg, és ítéld, ha értetted a szót.

OIDIPUSZ
545 Bár szörnyen szépen szólsz, rossz hallgatód vagyok.
Gonosz vagy, s velem szemben bűnös, tiszta sor.

KREÓN
547 Épp ennek ürügyén hadd mondjak valamit!

OIDIPUSZ
Épp ennek ürügyén mondd, hogy nem vagy szemét.

KREÓN
Ha tényleg azt hiszed, hogy egyszerre lehetsz
550 Pimasz és esztelen, hát rosszul gondolod.

OIDIPUSZ
Ha tényleg azt hiszed te, hogy büntetlenül
Törhetsz a rokonodra, rosszul gondolod.

KREÓN
Jó, igazad van, osztom nézeteidet –
De oktass, min mentél át, milyen kínokon.

OIDIPUSZ
555 Te beszéltél rá, vagy mégsem te, hogy muszáj
A szentként tisztelt jósert futárt küldenem?

KREÓN
Most is ugyanazon a nézeten vagyok.

OIDIPUSZ
Mennyi ideje már annak, hogy Laiosz...?

KREÓN
Mért, mi van Laiossal? Most nem értelek.

OIDIPUSZ
560 ...Hogy eltűnt, gyilkos támadásban ott vészett?

KREÓN
Homályos múltat kéne áttekintenünk...

OIDIPUSZ
Akkoriban már úzte szakmáját a jós?

KREÓN
Éppilyen bölcs volt, ugyanilyen megbecsült.

OIDIPUSZ
És akkoriban rólam soha nem beszélt?

KREÓN
565 Nem, legalábbis előttem nem, biztosan.

OIDIPUSZ
S nem nyomoztatok akkor a gyilkos után?

KREÓN
De, nekiláttunk. Nem jutottunk semmire.

OIDIPUSZ
Mért nem akkor hirdetett megfejtést a bölcs?

KREÓN
Nem tudom. Tények nélkül jobb, ha hallgatok.

OIDIPUSZ
570 Annyit elmondhatnál, ha azt jobban tudod...

KREÓN
Mit? Amit tudok, biztos nem hallgatom el.

OIDIPUSZ
Ha nem cinkostársad, sosem állítja azt,
Hogy Laiosz halálában bűnös vagyok.

KREÓN
Állított-e ilyet, te tudod. Úgy helyes,
575 Ha megkérdezlek, mint te engem az előbb.

OIDIPUSZ
Csak kérdezz! Nem derül ki, hogy gyilkos vagyok.

KREÓN
Miről van szó? A nővérem az asszonyod?

OIDIPUSZ
Nemmel nem válaszolhatok: ez így igaz.

KREÓN
És várost uralsz, mindent megosztva veled?

OIDIPUSZ
580 Amire vágyik, arról én gondoskodom.

KREÓN
S nem vagyok kettőtökhöz méltó – harmadik?

OIDIPUSZ
Milyen gonosz vagy, most látszik világosan.

KREÓN
Nem, hogyha saját érdekedben szót fogadsz.
Először gondold át, hogy ki választaná
585 A trónt, ha rettegni kell érte. Van, aki
Ijedség nélkül alhat, míg övé a trón.
Nem az vagyok, akinek jobban imponál
A „király” név, mint a királyi hatalom:
Mint bárki józan, pont ugyanúgy gondolom.
590 Békében élve, tőled mindent megkapok;
Királyként sok terhes kényszer nyomasztana...
Mért volna jobb a nyűgös trón egy gondtalan
Királyságnál, a befolyás kéjeinél?
Hogy is volnék annyira eltévelyedett,
595 Hogy másra vágyjam, mint ami hasznos, helyes?
Most minden polgár kedvel, szívesen fogad,
Engem kér, mielőtt hozzád folyamodik,
Mert tőlem függ folyamodványa sikere.
Mért törnék más babérra, félredobva ezt?
600 A józan nem lesz ostoba, ha épeszű!
Ilyen mohó vágy bennem sosem született,
És megvetem, aki erre vetemedik.
S ha bizonyíték kell? Hogyha Püthóba mégy,
Kérdezd: pontosan adtam át a jóslatot?
605 Ha rajtakapnál, hogy valamit közösen
Főztem ki a mágussal, dupla szavazat

Kérjen halált rám: a magamé s a tiéd;
De vak gyanútól indítva mégse bánts!
Helytelen, ha a nagy gazembert tévesen
610 Jónak hívják; s ha legazemberezik, aki jó.
Mert hú rokont eldobni ugyanaz, akár
Eldobni életed legjobb szejétét.
Idővel belátod mindezt, mert az igaz
Embert csak a múltó idó mutatja föl,
615 Míg a gonoszt egy nap alatt kiismered.
KAR (*Oidipusznak*)
Ovatosságra int, uram. Vigyázz, nehogy
Megbotolj! A gyors ítélet öreg hiba.
OIDIPUSZ
Ha gyorsan támad rám a titkos bűnözó,
Gyorsan kell mentó tervet szónóm ellene!
620 S ha tétlen várok, mások terve célba ér,
És közben sorra mennek tönkre javaim.
KREÓN
Mi a fontos: engem számúzni máshová?
OIDIPUSZ
Nem kell bujdosnod, jobb a halál, gondolom.
(*Itt legalább két sor hiányzik*)
KREÓN
Ha elárultad, mért vagy rám ilyen irigy!
(*Hiányzik egy [?] sor*)
OIDIPUSZ
625 Állítod, nem hátrálsz, nem fogsz hallgatni rám?
KREÓN
Mert nem vagy észnél.
OIDIPUSZ
De, ha a tét én vagyok.
KREÓN
Tét vagyok én is.
OIDIPUSZ
Inkább gazember talán.
KREÓN
Semmit se értesz?
OIDIPUSZ
Mindent: trónon a helyem.
KREÓN
Nem. Rosszul üled meg.
OIDIPUSZ
Városom, városom!
KREÓN
630 Városod? Nekem is van hozzá kis közóm.
Jön Iokaszté a palotából
KAR
Hagyjátok abba, uraim! Legjobbkor épp
Jön Iokaszté a palotából; megsegít,
Hogy méltóképpen rendezzék a viszályt.
IOKASZTÉ
Ti szerencsétlenek, mi ez az ostoba
635 Szópárbaj? Nem szégyellitek magatokat:
Magánügyről vitáztok, míg szenved a föld?
Nem jössz be? És te meg, Kreón, nem mész haza?

Semmiségből koholtok óriási bajt?
KREÓN
Nővérem, engem szörnyen vádol Oidipusz,
640 A férjed, s két vad büntetés közt válogat:
Számúz innét, vagy bűnözóként mególet.
OIDIPUSZ
Úgy van, Iokaszté. Elkaptam: merényletet
Készít elő énellenem, aljas csaló.
KREÓN (*Oidipusznak*)
Ne boldoguljak, átkozottul vesszek el,
645 Ha bármit tettem a vádpontjaid közül.
IOKASZTÉ
Az istenekre, higgyél neki, Oidipusz,
Tiszteld az istenekre tett, szent esküjét,
És engem; s mindenkit, aki előtted áll.
Kommosz (649–696.)
KAR
Higgyél neki szándékod
650 És eszed szerint, király, könyörgök!...
OIDIPUSZ
És miben kéne engednem neked?
KAR
Ót, aki régebben sem volt óriút,
S most, íme, nagyszerű esküt tesz: tiszteld mélyen!
OIDIPUSZ
Tudod, hogy mit kérsz?
KAR
Tudom.
OIDIPUSZ
És hogy képzeled?
KAR
655 Hogy nemes esküt tett rokonodra
Ködös váddal sose ronts rá, szóra sem érdemesítve
barátod!
(*Innentől egy darabig ugrál a sorszámozás a különböző kiadásokban, nagyjából egységesen*)
OIDIPUSZ
Jegyezd meg jól: amikor ilyet követelsz,
Rám követelsz halált, avagy számúzetést.
KAR
660 Nem, a mindegyik közt első istenre,
Héliosra! Barát nélkül, istentelen utolsóként
Pusztuljak, ha ilyen jut eszembe!
665 Csak tudod, engem, nyomorultat, enyészó
Földünk ejt kétségbe: tetézné régi bajunkat
Az új, amit neked köszönhetünk.
OIDIPUSZ
Menjen... ha úgyis meg kell hálnom emiatt,
670 Vagy túrni az erőszakos számúzetést.
Egyedül könyörgésed hat meg, nem az ó
Beszéde. Ót, bárhová menjen, gyűlöölöm.
KREÓN
Tele vagy gyűlölettel. Súlyá nyomni fog,
Ha oszlik haragod. Az ilyen alkatú
675 Ember éppen saját magának nagy teher.

OIDIPUSZ
676 Nem hagysz békén, nem takarodsz?

KREÓN
Már indulok.
Te nem ismeresz; az ő szemükben jó vagyok. (El)

KAR
Mért habozol, asszonyom,
Bekísérni a házba a férjed?

IOKASZTÉ
680 Majd ha tudom, hogy mi zajlott le itt.

KAR
Látszat alapján született egy téves nézet;
De a méltatlan vád is fáj.

IOKASZTÉ
Mindkét részről?

KAR
Aha.

IOKASZTÉ
Mi volt a vád?

KAR
685 Ebből elég, ebből elég! Nagyon aggódom az országért.
Az egészet hagyjuk, hiszen abbamaradt a vita.

OIDIPUSZ
Bár jót akarsz, hová jutottál? Semmibe
Veszed jogos dühömet, s máris maszatolsz?

KAR
690 Uram, nemegyszer állítottam ezt:
Nyilván agyalágyult, eszement volnék
Hátat fordítva neked,
Mert szeretett országunkat,
Mikor orkánban hányódott,

695 Te kormányoztad révbe a jó széllel:
Légy ennyi csapás közt is bölcs vezér!

Harmadik epeiszodion (697–862., több kiadás szerint)

IOKASZTÉ
Az istenekre, magyarázd el nekem is,
Ekkora haragra mi gerjesztett, uram.

OIDIPUSZ
700 Mondom, mert ezeknél többet érsz, asszonyom.
Kreón az oka: szervezkedett ellenem.

IOKASZTÉ
Mondd, higgadt fejjel milyen bűnnel vádolod?

OIDIPUSZ
Azt állítja, én gyilkoltam meg Laioszt.

IOKASZTÉ
Ő jött rá, vagy valaki mástól tudta meg?

OIDIPUSZ
705 Egy jóst, egy főgonoszt küldött előre, mert
Saját tisztasága fölött jól őrködik.

IOKASZTÉ
Mentsd föl magad az önmarcangolás alól.
Hallgass rám és tanuld meg: nincs sehol olyan
Halandó, akinek jóstudománya van.

710 Hadd soroljak neked bizonyítékokat.
Jóslat jött régen Laiosz számára – nem

Mondom, hogy Phoibosztól, de hű szolgálaitól –,
Hogy saját fia kezétől kell hálnia,
Ki tőlem s tőle születik: a sorsa ez!

715 Viszont a hír szerint rablók ölték meg őt
A hármass keresztútnál, ismeretlenek.
Fiát pedig, aki háromnapos se volt,
Szorosan megkötözte a bokáinál,
S másokkal dobatta el, úttalan hegyen.

720 Apollón nem úgy intézte, hogy a fiú
Ölje meg apját; sem pedig hogy Laiosz
Rettegett végét fiától szenvedje el:
Hiába jelentették ki a jóslatok!
Ne bízz bennük! Amit az isten igazán

725 Akar, hamar megvalósítja ő maga.

OIDIPUSZ
Téged hallgatva, asszony, hogy lelek utat
Zavaromból? Te megbénítod az eszem.

IOKASZTÉ
Ennyire gondterhelt miért lettél, uram?

OIDIPUSZ
Mintha azt mondtad volna nemrég: Laioszt
730 Egy hármass keresztútnál várták gyilkosok.

IOKASZTÉ
Beszélték mindenütt. Sosem volt cáfolat.

OIDIPUSZ
S hol a hely, ahol lezajlott a szörnyűség?

IOKASZTÉ
Phókisz volt a vidék. Az útkereszt meg az,
Ahová Delphoiból s Dauliszból visz az út.

OIDIPUSZ
735 És mennyi ideje történt ez az eset?

IOKASZTÉ
Nem sokkal azelőtt, hogy föltűntél te itt
Földünk királyaként, akkor hozták a hírt.

OIDIPUSZ
Ó, Zeusz, mit határozta rád, mire szánasz?

IOKASZTÉ
Mi az, ami ennyire nyomaszt, Oidipusz?

OIDIPUSZ
740 Ne kérdezz még! Inkább Laioszról mesélj:
Hogy nézett ki, és hány éves volt? Részletezd.

IOKASZTÉ
Haja sötét, de voltak ősz hajszálai.
Külsőre tőled nem sokban különbözött.

OIDIPUSZ
Én nyomorult! Tehát odadobtam magam

745 A rémes átkoknak, nem tudva semmiről.

IOKASZTÉ
Hogy mondd? Nagyon félek rád nézni, uram!

OIDIPUSZ
Szörnyen félek, hogy mégis látó volt a jós.
Segítene, ha egyet pontosítanál.

IOKASZTÉ
Ha félek is, bármiről faggatsz, felelek.

OIDIPUSZ
750 Szerényen indult útnak, mondd? Vagy fegyveres

Órök kísérték, ahogy egy királyt szokás?
 IOKASZTÉ
 752 Öten voltak összesen, és az egyikük
 Királyi követ. Szekér vitte Laioszt.
 OIDIPUSZ
 755 Ajaj, minden világos! Ki volt az, aki
 Beszámolt az eseményekről, asszonyom?
 IOKASZTÉ
 Házbeli szolgál: szálegyedül menekült.
 OIDIPUSZ
 Még most is itt szolgál a ház körül?
 IOKASZTÉ
 Már nem. Mert amikor megjött, és látta, hogy
 Tiéd a hatalom a holt Laiosz után,
 760 Megfogta kezem, úgy könyörgött, küldjem őt
 Ki a mezőre, és hadd pásztorkodjon ott,
 Hogy sose legyen a város szeme előtt.
 S elküldtem, mert megérdemelte: szolgál bár,
 De olyan ember, aki többet érdemel.
 OIDIPUSZ
 765 Megpróbálhatnánk visszahívni őt ide?
 IOKASZTÉ
 Hát, elképzelhető. De mért akarod ezt?
 OIDIPUSZ
 Félek, királynóm, hogy túlságosan magam
 Ellen szóltam: hadd nézzek más szemébe is.
 IOKASZTÉ
 Jó, akkor elhívom! De annyi jár nekem,
 770 Hogy végre megoszsd velem, mi kínoz, uram.
 OIDIPUSZ
 Tudd meg: végsőkig kiszolgáltattott vagyok;
 S ezt kinek vallanám be, hogyha nem neked,
 Ha már ilyen mély válságba vetett a sors?
 Az én apám: a korinthoszi Polübosz,
 775 Anyám: a dór Meropé. Legelőkelőbb
 Voltam a városban, míg nem történt velem
 A következő, kissé különös eset,
 Mely figyelemre talán alig érdemes.
 Lakoma közben egy bortól nehéz alak
 780 Jó részegen úgy szólított: *talált gyerek*.
 Bár megbántódtam, aznap lenyeltem dühöm;
 Másnapi dolgom volt kérdőre vonni az
 Anyámat s az apámat. Ők szidalmakat
 Zúdíttak a férfira, aki beszólt.
 785 Igaz, mindketten nyugtattak, hogy nem; de csak
 Bosszantott a dolog, mivel terjedt a hír.
 Hát elmentem, titkolva anyámék előtt,
 Püthóba; s bár igaz, Phoibosz semmibe vett
 A kérdéssel, mellyel kerestem, tudatott
 790 Velem egy borzalmasan sötét jóslatot:
 Hogy anyámmal kell szeretkezni; és olyan
 Fajt alapítok, melyre nézni sem lehet;
 S végül saját apámnak leszek gyilkosa.

Ezt hallva menekültem, és azóta csak
 795 A csillagok szerint mérem be, merre van
 Korinthosz: ne lássam meg, hogy az iszonyú
 Jóslat milyen teljesüléssel fenyeget.
 Folytatva utamat, elértem a helyet,
 Ahol, mint mondod, meggyilkolták a királyt.
 800 Az igazságot mondom, asszonyom! Ahogy
 A hármassá úthoz közel értem, szembejött
 Egy követ; és egy férfi, lóval vontatott
 Szekéren – ahogy leirtad, éppen olyan.
 És lelökött engem az útról a kocsis,
 805 S maga az öreg is erőszakoskodott;
 Dühömben megütöttem támadómat, a
 Kocsist. És ahogy meglátta ezt az öreg,
 Kileste, hogy a kocsi mellé lépek, és
 Kétnyelvű ostorával fejbűbön csapott.
 810 Aránytalan fizetség lett a része, mert
 Én ezzel a kezemmel megbotoztam, úgy,
 Hogy kocsijából hanyatt a földre gurult.
 Aztán mindet megöltem. De ha köze volt
 Az idegennek Laioszhoz vér szerint,
 815 Ki lehet akkor nálam szerencsétlenebb?
 Kit gyűlölnék ádázabban az istenek?,
 Akit nem fogadhat be sem városi ház,
 Sem a vidék, beszélni hozzá is tilos,
 El kell kergetni? Ki adta parancsba ezt?
 820 Nem más, mint én, magamra mondva átkomat.
 A halott ágyát bemocskolja két kezem,
 Amely megölte. Szóval gazember vagyok?
 Szenny volnék, teljesen tisztátalan? Ha majd
 Bújnóm kell: nem szabad látnom az enyéimet,
 825 Hazámba lábam be sem tehetem, nehogy
 Elvegyem az anyám, s megöljem az apám,
 Polüboszt, aki nemzett engem, s fölnevelt.
 Valamely isten rakta vállaimra ezt
 Az ítéletet – jól hiszi rólam a nép?
 830 Nehogy, nehogy, ó, szentül tisztelt istenek,
 Meglássam azt a napot! Hadd tűnhessek el
 A halandók előtt, mielőtt rám szakad
 A szenny: ne lássam, s láthatatlan hadd legyek.
 KAR
 Számunkra mindez dermesztő, uram! Azért
 835 Reménykedj, hátha többet tud a szemtanú.
 OIDIPUSZ
 Pontosan ennyi reményfoszlányom maradt,
 Hogy ezt az embert, ezt a pásztort várhatom.
 IOKASZTÉ
 S mit akarsz tőle, hogyha végre föltűnik?
 OIDIPUSZ
 Megmondom. Ha pontosan úgy nyilatkozik,

840 Ahogy te, a kínoktól megmenekülök.
 IOKASZTÉ
 Mondtam én most neked bármi rendkívülit?
 OIDIPUSZ
 Ismételtetted, hogy szerinte banditák
 Ölték meg Laioszt. Ha megint ugyanúgy
 Többes számot használ: gyilkos nem lehetek.
 845 Mert *egy* biztos nem lehet *többel* azonos!
 Ha komolyan egyetlen vándort emleget,
 Az azt jelenti, nagyon rosszul áll ügyem.
 IOKASZTÉ
 De értsd meg végre, világosan így beszélt;
 S az nem lehet, hogy meghazudtolja magát!
 850 Így hallotta az egész város, nem csak én!
 S ha régi vallomását módosítaná,
 Az sem jelenti azt, hogy Laiosz végzete
Valóban úgy történt, hisz róla Loxiasz
 Azt jósolta: az én fiam öli meg őt.
 855 Nézd, az a szegény fiú nem ölhet meg,
 Mert sokkal hamarabb meghalt ő maga is.
 Úgyhogy a jövőben nem veszek komolyan
 Se emilyen, se amolyan jóslatokat.
 OIDIPUSZ
 Igazad van. De mégis küldj el valakit,
 860 Hozza ide a pásztort. Nehogy elmulaszd.
 IOKASZTÉ
 Mindjárt intézkedem. De menjünk végre be.
 Nem tennék olyat, ami nem tetszik neked.

Második kardal (863–910.)

KAR
 Bárcsak a Sors változtatná szavam és tettem *1. sztrophé*
 Szelíden tiszteltté, patyolattisztává,
 865 Bárcsak szabna irányt
 Nagy utamnak a Fönt Érvényes Törvény,
 Mely a Magas Levegőégben született,
 S egyedüli apja Olümposz;
 S nem az ember romlandó természete
 870 Alkotta meg; és a Felejtés
 Álomba sosem döntheti;
 És nem öregszik, mert nagy benne az istenerő.
1. antisztrophé
 Aki nem ismer Mértéket, abból lesz a király.
 Aki a Mértéken túllép,
 Sok helytelen és haszontalan
 875 Táplálékkal hiába telik el:
 A legmagasabb csúcsot megcélözva
 Tör fel a tériszonyos, meredek Végzet-omra,
 Ahol nem talál kapaszkodót a láb.
 Azt kérem mégis: a Jó sose hátráljon
 880 A városa üdvéért vívott harcból,
 Ezért udvarlom az istenséget!

Mindig az istenséget hívom támaszomull!
 De annak, aki szavában, tettében *2. sztrophé*
 Fittyet hány erre a Mértékre,
 885 S útján az Igazságtól sem félve halad,
 Nem tisztelve az istenrend szentélyét:
 Annak hozzon gyötrelmet a Sors
 A beképzeltségéért! Szörnyű halált haljon,
 Ha nem joggal használja előnyét,
 890 Megszentségtelenítve a várost,
 Bűnösen érintve, amit Tilos Érinteni...
 Lelkétől az ilyen hogyan is tarthatná távol
 A bosszú lándzsáit?
 895 Ha meg ezt hívják épületes tettnek,
 Mért is ropnék én körtáncot az isten tiszteletére?
 Nem megyek én soha tisztelni *2.antisztrophé*
 A Föld érinthetetlen köldökét,
 900 Sem az Abaiban álló szentélyt,
 Sem az olümpiaiit,
 Hogyha az összes elhangzott jóslat
 Szemünk láttára nem teljesül.
 Ó, te, Hatalmas, te figyelsz a kimondott szóra –
 Zeus, mindenén úr, ne maradjon rejtve előtted,
 905 Örökös, halhatatlan hatalmad előtt!
 Hisz enyésznek már a Laioszról mondott jóslatok,
 És sorra kitepik őket a többi közül,
 S Apollón tisztelt jele nem gyúl ki sehol:
 910 Az istenrend fénye fakul, s lassan már semmi se szent.

Jön a palotából Iokaszté szolgálk kíséretében, akik áldozószeret hoznak

Harmadik epeiszodion (911–1085.)

IOKASZTÉ (*a Karnak*)
 Azt gondoltam, földünk urai: hogyha majd
 Kezembe vettem koszorúm és füstölőm,
 Nagy isteneink szentélyéhez indulok;
 Mert túlon túl is gyötri lelkét Oidipusz
 915 Ezer fájdalmas gonddal; s nem épp józanul
 Vetí össze a múlt idővel a jelent,
 Kiszolgáltatva rémhírek hozóinak.
 S mert ügyet sem vet rám, ha tanácsot adok:
 Farkas Apollón – érzem, közel vagy, közel –,
 920 Forró imámmal színed elé járulok,
 Hogy nyújts nekünk támogató föloldozást.
 Most egyként rettegünk mindannyian, mivel
 Lesújtva látjuk őt, hajónk kormányosát.
 KORINTHOSZI (*jön*)
 Megtudhatnám-e tőletek, idegenek,
 925 Oidipusz király palotája merre van?
 Bár inkább mondjátok meg, hol van ő maga!
 KAR
 A háza ez, s ő odabent van, idegen!

A felesége, négy kisgyermek anyja is.

KORINTHOSZI
Legyen hát mindig boldog az óvéivel!

930 Ez az asszony beteljesíti életét.

IOKASZTÉ
Hasonlóképp légy boldog, idegen! Ilyen
Kedves beszéd jó szívre vall. Mondd el, miért
Jöttél, mit kívánsz, és mit kell jelentened.

KORINTHOSZI
Jó hírt háznak és férjednek, asszonyom!

IOKASZTÉ
935 Miféle jó hírt? S kitől érkezted ide?

KORINTHOSZI
Korinthoszból. Gyönyörrel tölt majd el szavam
– Hát persze! –, bár, ha hallod, biztos fölkapar.

IOKASZTÉ
Milyen hír? S kettős hatalma kitől ered?

KORINTHOSZI
Iszthmosz lakói mindjárt királlyá teszik

940 Oidipuszt: biztos hírként terjed mindez ott.

IOKASZTÉ
Tessék? Nincs többé trónon a vén Polübosz?

KORINTHOSZI
Nem bizony: sírgödörbe hívta a Halál.

IOKASZTÉ
Hogy mondd? Meghalt Oidipusz apja, öreg?

KORINTHOSZI
Ha hazudnék, a sorsom gyors halál legyen.

IOKASZTÉ *(egy szolgálónak)*
945 Szolgáló, indulás uradhoz, ezt a hírt
Jelenteni! Ó, istenek jóslatai,
Hol vagytok? Őt, csak őt kerülte Oidipusz,
Nehogy megölje! Mégis elveszett szegény
A sors kezétől, és nem Oidipusz miatt.

OIDIPUSZ *(jön a palotából)*
950 Édes, édes Iokasztém, drága kedvesem,
A palotából miért hívtál ide?

IOKASZTÉ
Hallgasd meg ezt az embert, s lásd magad, mivé
Változtak itt az istenek jóslatai!

OIDIPUSZ
De hát ki ez, és mit mondhatna énnekem?

IOKASZTÉ
955 Korinthoszból jött, s azt fogja elmondani,
Hogy nem él Polübosz, hogy meghalt az apád.

OIDIPUSZ
Mit mondasz, idegen? Miért, hogyan, sorold!

KORINTHOSZI
Ha már ezt kell először megjelentennem:
Tudd meg, hogy végleg a halál rokona lett.

OIDIPUSZ
960 Vajon ragályos kór vagy áruulás miatt?

KORINTHOSZI
Vén testet földre fektet egy apró útés.

OIDIPUSZ
Szerencsétlent biztos betegség verte le.

KORINTHOSZI
S a kor, mert számolatlan sok napot megélt.

OIDIPUSZ
Jaj, kedvesem, mi végre tekint bárki is

965 A püthói jósdára, fönt rikoltozó
Madársereg? Azt csicseregik, biztosan
Meggyilkolom apámat? Lám, ő föld alatt,
Dermedten fekszik, én meg, íme, itt vagyok –
S a kardomhoz se értem. Abba halt bele,

970 Hogy énrám vágyott? Akkor miattam halott.
Magával hurcolt minden téves jóslatot,
Álhírt; s Hadészban nyugszik Polübosz.

IOKASZTÉ
Hát nem megmondtam jó előre, hogy mi lesz?

OIDIPUSZ
Mondtad. De engem megzavart a félelem.

IOKASZTÉ
975 Ne vegyél a lelkedre semmi jóslatot.

OIDIPUSZ
Anyám ágyától sem kell félnem, komolyan?

IOKASZTÉ
Mért félne az ember, aki fölött a sors
Az úr, s előre semmit sem lát biztosan?
Legjobb megoldás: élni, ahogy csak lehet.

980 Anyáddal lefeküdni? Még ettől se félj.
Álmában rengeteg halandó lefeküdt
Az anyjával. Akit mindez nem érdekel,
Az viseli könnyebben egész életét.

OIDIPUSZ
Igazad volna, ha nem élne az anyám.

985 De él, de él! S mivelhogy él, a végzetem
Rettegni készlet, bár meggyőzően beszélsz.

IOKASZTÉ
Apád halála jó nagy megkönnyebbülés.

OIDIPUSZ
Úgy van. De megijeszt az asszony, aki él.

KORINTHOSZI
Miféle asszony miatt rettegsz ennyire?

OIDIPUSZ
990 Meropé miatt! Ő Polübosz asszonya.

KORINTHOSZI
Vajon mi benne ilyen ijesztő, király?

OIDIPUSZ
Egy baljóslat az istenektől, idegen.

KORINTHOSZI
Elmondhatod? Vagy másnak tudni sem szabad?

OIDIPUSZ
Dehogynem. Azt jósolta egyszer Loxiasz,
995 Hogy saját anyámmal kell lefeküdnöm, és
Apám vérét saját kezemmel ontanom.
Ezért van, hogy Korinthoszt a hátam mögött
Hagytam. Szerencsére – pedig nincs edesebb,
Mint a szüleink szemét megpillantani.

KORINTHOSZI
1000 Tőlük rettegvé élsz távol, hontalanul?

OIDIPUSZ
Hogy apagyilkossá ne változzam, öreg!

KORINTHOSZI
Hát mért ne oldjalak föl én e félelem

OIDIPUSZ
Alól, ha jó szándékkal jöttem, ó, király?
Méltó jutalmat kapsz majd tőlem mindezért.

KORINTHOSZI
1005 Leginkább pénzért jöttem ide: hazajössz
A palotádba, s ebből hasznom lesz talán.

OIDIPUSZ
Szüleim és én sosem leszünk egy helyen!

KORINTHOSZI
Világos, nem tudod, hogy mit csinálsz, fiam.

OIDIPUSZ
Hogyan? Az istenekre, oktass, ó, öreg!

KORINTHOSZI
1010 Ha őmiattuk nem mersz hazatérni, nézd...

OIDIPUSZ
Félek, hogy Phoibosz arat rajtam diadalt.

KORINTHOSZI
Félsz, hogy kezdedhez szüleid vére tapad?

OIDIPUSZ
Ettől, öreg, pontosan ettől rettegek.

KORINTHOSZI
És azt tudod, hogy minden ok nélkül remegsz?

OIDIPUSZ
1015 Ok nélkül, mért? Hisz szüleimtől származom!

KORINTHOSZI
Polübosznak születésedhez köze sincs.

OIDIPUSZ
Hogy mondd? Nem Polübosz nemzett valaha?

KORINTHOSZI
Csak éppen annyira, mint én, csak annyira.

OIDIPUSZ
Mi?! Aki nemzett, annak hozzám köze nincs?

KORINTHOSZI
1020 Polübosz sem apád, de én se vagyok az.

OIDIPUSZ
A fiának milyen alapon nevezett?

KORINTHOSZI
Tudd meg: kezemből vett át, ajándék gyanánt.

OIDIPUSZ
Ha mástól kapott, mért szeretett annyira?

KORINTHOSZI
Mert őneki sosem született gyermeke.

OIDIPUSZ
1025 Megvettél? Vagy találtál, s úgy adtál oda?

KORINTHOSZI
Kithairón erdős völgyében taláلتalak.

OIDIPUSZ
Mért vetted éppen arrafelé utadat?

KORINTHOSZI
Mert fõnt õriztem a hegyen a nyájamat.

OIDIPUSZ
Fizetésért vándoroltál ott, pásztorom?

KORINTHOSZI
1030 Hívj megmentõdnek: jókor voltam jó helyen.

OIDIPUSZ
Micsoda kínból emeltél föl és hogyan?

KORINTHOSZI
Lábad inai tanúskodnak afelõl.

OIDIPUSZ
Jaj nekem, mért idézed régi kínomat?

KORINTHOSZI
Levettem átfúrt bokádról a kötelet.

OIDIPUSZ
1035 Viseltem pólyáim rettentõ szégyenét.

KORINTHOSZI
És gúnyneved balsorsod miatt viseled.

OIDIPUSZ
Az istenekre! Anyám tette vagy apám?

KORINTHOSZI
Nem tudom. Jobban tudja, aki átadott.

OIDIPUSZ
Hát mástól kaptál, nem te leltél egymagad?

KORINTHOSZI
1040 Ó, nem. Egy másik pásztor adott át nekem.

OIDIPUSZ
Ki volt az? Nyilván elárulod a nevét.

KORINTHOSZI
Hát Laiosz emberei közül valaki.

OIDIPUSZ
Aki király volt valaha e földeken?

KORINTHOSZI
Pontosan. A királynak volt a pásztor.

OIDIPUSZ
1045 És él még ez a pásztor, hogy láthassam õt?

KORINTHOSZI (a Karnak)
Ti biztos jobban tudhatnátok, itt lakók!

OIDIPUSZ (a Karnak)
Nos, egybegyûltek! Van valaki köztetek,
Ki ismerné a pásztor, azt a hajdanit,
Láttátok õt a házban vagy a földeken?

1050
KÁR Hadd halljam. Itt a tisztánlátás ideje.
Úgy tudom, ugyanaz, mint akit az elõbb
Kerestettél a földeken. Csak egy személy
Nevezhetné meg: Iokaszté, egyedül õ!

OIDIPUSZ
Asszonyom, ismered a férfit, akit az
1055 Imént hívtunk? Ez is õrõla beszél.

IOKASZTÉ
Mit érdekel, kirõl beszél? Minek törõdsz
Vele? Sose nyomasszon az üres beszéd.

OIDIPUSZ
Nem képzeled, hogy én, ha jó nyomon vagyok,
Nem hozom fényre születésem titkait!

IOKASZTÉ
1060 Az istenekre, ha fontos az életed,
Ne nyomozz! Rosszul vagyok tõle, már elég!

OIDIPUSZ
Úgyan! Ha harmadízíglén rabszolga volt
Az ükanyám is – rossz fényt az se vetne rád.

IOKASZTÉ
Könyörgök, hallgass rám, és hagyd a kutatást!

OIDIPUSZ
1065 Nem én, míg nem látok mindent világosan!

IOKASZTÉ
Én jól gondolom, a legjobb akarom!

OIDIPUSZ
A legjobb dolgok íze számban keserû!

IOKASZTÉ
Szerencsétlen, bár sose tudnád meg, ki vagy!

OIDIPUSZ

Valaki menjen, hozza a pásztorot élem! –

1070 S örüljön ez a nő, milyen előkelő.

IOKASZTÉ

Jaj, szerencsétlen! Most már ez lesz a neved,

Nem szólíthatlak soha máshogy ezután! (*El*)

KAR

Megbántottan miért rohant el, Oidipusz,

Az asszonyod? Nehogy némasága mögül

1075 Nem sejtett szörnyűségek törjenek elő!

OIDIPUSZ

Törjön ki minden kitörendő! Bármilyen

Hitvány is – ismernem kell saját véretem.

Iokaszté, nagyra vágyva, mint a többi nő,

Szégelyellheti méltatlan születésemet;

1080 De én a Sors fiának vallom magamat:

Jósága táplál, s tisztelem halálomig.

Anyám a Sors volt, és ikertestvéreim

A hónapok: apadtam s teltem óvelük.

Születtem, akinek születtem: nincs egyéb

1085 Választásom, mint megtudni kilettemet.

Harmadik sztaszimon (1086–1109.)

KAR

Ha már egyszer jós vagyok

sztrófé

És jól informált,

Az Olümposzra ígérem, tájékoztatlak mindenről,

Ó, Kithairón hegye: holnap

1090 A Telihold fog zengeni téged,

Mint Oidipusz egyszer volt

Földjét, anyját és táplálóját,

És körtáncaink köszöntenek

Téged, aki boldogságot hintesz

1095 Királyaim fejére.

Phoibosz, akit főnnhangon szólítok,

Bárcsak kedves volna szemedben az ünnepségünk!

Kicsoda szült, fiam, kicsoda szült téged

antisztrofé

A hosszú életű lányok közül egykor?

1100 A hegyi ösvényen Pán kinek is férközött közelébe,

Melyikük gyerekének lett apja? Talán Loxiasz

Ágyasa szült? Mert valahány ormon járó,

Vad lány kedves neki...

Vagy a Küllénén született isten nemzett,

1105 Vagy maga Bakkhosz,

A magas bérce bújva az erdőt?

Úgy lettél *talált* gyerek, úgy tett szert rád

Valamely ragyogó szemű Nümphától,

Akivel gyakran játszadozott, incselkedve.

Negyedik (egyek kiadások szerint ötödik) epeiszodion (1110–1185.)

OIDIPUSZ

1110 Nekem, aki soha, sehol se láttam őt,

Úgy tűnik, öregek, a pásztor közeleg,

Akit régóta várunk. Mert idős kora

A mondott pásztor éveivel egybecseng;

S azokban meg, akik hozzák, föl ismerem

1115 Szolgáimat. De te jobban tudhatod ezt

Nálam, mert a pásztorot korábbról ismered.

KAR

Csakugyan ismerem, mert ő volt Laiosz

Megbízható embere, régi pásztor.

OIDIPUSZ

Élőször mondd te, korinthoszi idegen,

1120 Óróla beszélsz?

KORINTHOSZI

Róla, aki erre jön.

Belép Laiosz szolgája, Oidipusz emberei kísérik

OIDIPUSZ

Te, öreg, a szemembe nézve adj nekem

Választ: Laioszhoz tartoztál valaha?

SZOLGA

Nem vásároltak: nála nőttem szolgaként.

OIDIPUSZ

Mi volt a munkád, hogyan telt az életed?

SZOLGA

1125 A nyájakkal töltöttem életem javát.

OIDIPUSZ

Milyen vidéken állt karámod négyszög?

SZOLGA

A Kithairónon és a szomszéd ormokon.

OIDIPUSZ

És ezt az embert itt – láttad-e valaha?

SZOLGA

Mi volt ő nálunk?... Milyen emberről beszélsz?

OIDIPUSZ

1130 Róla, aki itt áll. Volt már dolgod vele?

SZOLGA

Nem, ahogy így hirtelen belegondolok.

KORINTHOSZI

Nincs mit csodálni, uram! Ám én könnyedén

Eszébe juttatom. Mert arra biztosan

Emlékszik, hogy a Kithairón-hegy oldalán

1135 Terelgettünk – két nyáját ő és egyet én –,

Szomszédok voltunk ővele három egész

Féléven át, tavasztól az Arkturoszig;

Ha jött a tél, én a saját tanyánk felé,

S ő Laiosz akla felé vette az irányt.

1140 Úgy volt minden, mint mondom, vagy másképp talán?

SZOLGA

Igazat mondasz, de túl rég volt az egész.

KORINTHOSZI
Tovább! Emlékszel még: egyszer egy kisleány
Adtál, hogy fölneveljem, mint a magamét?

SZOLGA
Na és akkor mi van? Hogy kerül ez ide?

KORINTHOSZI
1145 Ó itt, barátom, ő volt az a kisleány!

SZOLGA
Csak nem csitulsz te?! Csak nem hallgatsz végre el?!

OIDIPUSZ
Hé, ne bántsd őt, öreg, lassíts. Jobban kiált
Viselkedésed pofonért, mint az övé.

SZOLGA
De, nagyszerű királyom, mit vétettem én?

OIDIPUSZ
1150 A fiúról kaptál kérdést, s nem válaszolsz.

SZOLGA (*a Korinthoszi*)
Mert nem tud semmit, csak engem fárasztani!

OIDIPUSZ
Magadtól nem szólsz? Majd sírva beszélni fogsz!

SZOLGA
Az istenekre, öreget ne kényszeríts!

OIDIPUSZ
Gyorsan csavarjátok csak hátra a kezét!

SZOLGA
1155 Miért, boldogtalan? Mi izgat ennyire?

OIDIPUSZ
Átadtad a fiút, akiről ez beszél?

SZOLGA
Átadtam. Bár haltam volna meg azután.

OIDIPUSZ
Ma fogsz meghalni, ha nem mondasz igazat.

SZOLGA
Ha vallok, úgy még biztosabban meghalok.

OIDIPUSZ
1160 Időhúzásra játszik a mi pásztorunk.

SZOLGA
Dehogy! Már mondtam, hogy átadtam a fiút.

OIDIPUSZ
S kitől kaptad *te*? Másé volt, vagy a tiéd?

SZOLGA
Az enyém ugyan nem; kaptam valakitől.

OIDIPUSZ
A városból vajon? Melyik házból, kitől?

SZOLGA
1165 Az istenekre, ne kérdezz többet, király!

OIDIPUSZ
Meghalsz, ha újra kell kérdeznem tőled valamit.

SZOLGA
Laiosz udvarából jött a kisleány.

OIDIPUSZ
Rabszolga? Vagy saját véréből származik?

SZOLGA
Jaj nekem, most kell szörnyűséget mondanom!

OIDIPUSZ
1170 És nekem hallanom. De kibúvó sehol.

SZOLGA
Mondták, tényleg saját fia. Részleteket
A királynő tudna mondani odabent.

OIDIPUSZ
Éppen ő adta neked?

SZOLGA
Pontosan, uram!

OIDIPUSZ
S milyen utasítással?

SZOLGA
Hogy pusztítsam el.

OIDIPUSZ
1175 Saját fiát? Borzalmas.

SZOLGA
Bajt jósolt a hír.

OIDIPUSZ
És mit?

SZOLGA
Hogy meg fogja ölni a szüleit.

OIDIPUSZ
De akkor mért adtad a szomszédnak oda?

SZOLGA
Megsajnáltam, uram, s reméltem, elviszi
A pásztor idegenbe. De csak még nagyobb

1180 Borzalmakra mentette meg. Ha te vagy az,
Akiről beszélt, tudd: iszony az életed.

OIDIPUSZ
Jaj, minden megnyilatkozott világosan!
Ó, fény, ma látlak legutoljára. Jövök,
Ahonnét nem kéne; azzal szeretkezem,

1185 Akivel tilos; s megöltem, kit nem szabad!
Berohan a palotába. A Korinthoszi balra, a Szolga jobbra el

Negyedik sztaszimon (1186–1222.)

KAR
Jaj, ti halandók, titeket
1. *sztróphé*
Mennyire semmibe veszlek:
Percnyi a pályafutásotok!
És ki szerez, ki arat

1190 Több boldogságot,
Mint amit adhat a látszat,
A látszat, amely hamar illan?
Mert a te példád van előttem,
A te istenerőd, a tiéd, ó,

1195 Boldogtalan Oidipusz;
S már senkit sem tartok boldognak az emberiségben.
Pályára bocsátottad nyiladat,
1. *antisztróphé*
S telibe találva a cél mezejét,
Az istenségtől támogatott boldogságot elérted
– Ó, Zeusz! –, játszva legyőzted a jóslatokat daloló,

1200 Görbe karmú szüzet; s a halállal szembeszegülve
Te álltál, mint bástya, szilárdan védted a várost.
A királyunk ezért vagy te,
Ezért övez mindenenek fölötti tisztelet,
A nagy Thébaiban uralkodva.
De ki van nálad most nyomorultabb,
2. *sztróphé*

1205 Kicsoda a kínban nálad is otthonosabb,
S ki élt meg ilyen vad fordulatot?
Jaj, Oidipusz, na, te híres, mire mentél?

Ugyanabban a nagy kikötőben
 Leltél alkalmas pihenőt
 Gyermekként és buzgó apaként mint fiatal férj;
 1210 Hogyan is, hogyan is tűrheték súlyod némán
 Az apád szántotta barázdák,
 Te szerencsétlen, ilyen hosszú időn át?
 Észrevetted, bár nem akartad, a mindent látó Idő;
 S döntött régen a csúfságnak bizonyult házasságról.^{2. antisztrophé}

1215 Aki szült, ugyanő fogadott testébe, szülőként.
 Jaj, *laiozi gyermek*,
 Bár sose, bár sose
 Láttalak volna meg!
 Úgy jajgatok,
 Hogy mindennél messzebbre hatol

1220 A szájamról a jajszó. Persze,
 Te adtál nekem új lélegzetet egykor;
 S mostanra elérted, hogy szemeim becsukódnak
 a láttadra.

Jön a palotából a Hírnök

Exodosz (1223–1530.), amelynek része a hatodik epeiszodion (1223–1296.)

HÍRNÖK (a kiadásokban általában második Hírnök – tévesen)

Jaj, országunk leginkább tisztelt urai,
 Olyasmit hallotok, s olyat láttok, ami
 1225 Mély gyászba dönt, ha maradt bennetek kevés
 Jóindulat a Labdakida ház iránt.
 Érzem, sem az Isztrosz, sem a Phaszisz vize
 Nem mossza tisztára ezt a házat, olyan
 Iszonyt rejt; s meglátjátok, mennyi bűnt mutat:
 1230 Kényszert, sőt *szándékot*. A legfájdalmasabb
 Ütés, amit az ember öntestére mér.

KAR
 Amit eddig tudtunk, az sem volt gondtalan
 Viselhető. Tudsz hozzáfűzni bármit is?

HÍRNÖK
 A legsürgősebb hírral kezdem, hogy hamar

1235 Ess rajta túl: a nemes Iokaszté halott.

KAR
 Ó, szerencsétlen nő, hogyan halt meg, s miért?

HÍRNÖK
 Ó ölte meg magát. A legborzalmasabb
 A látványa, de ebből biztos kimaradsz.

Amennyire benyomásaim pontosak,
 1240 Elmondom a szegény nő szenvedéseit.
 Ahogy földúltan átviharzott a kapun,
 Azonnal levetette magát hitvesi
 Ágyára, hús körömmel tépve a haját.
 Aztán az ajtót bevágta maga mögött,
 1245 Régi halottját emlegetve, Laioszt,

S régi szeretkezésüket, melynek nyomán
 Meghalt a király, hátrahagyva a nejét,
 Hogy szüljön a saját fiának csecsemőt.
 Siratta az ágyat, melyben kétszer fogant:
 1250 Férjétől férjet, s gyermekétől gyermeket;
 S hogy aztán miként halt meg, nem tudom.
 Mert Oidipusz ordítva tört a házba, nem
 Nézhettük végig úrnónk vergődéseit;
 Csak férjét lestük, ahogy őrjögve kering
 1255 Föl és alá; tombolt, egy kardot követelt,
 S kereste asszonyát, ki nem is asszonya,
 De kettős anyaméh – övé, sarjaié –:
 Hol van? Talán egy isten mutatta neki,
 Mert vállalkozó erre köztünk nem akadt.

1260 Szörnyen elbődült; s mintha súgná valaki:
 A szárnyas ajtónak rontott, kitépte az
 Eresztékeiből, s a szobába zuhant.
 Megláttuk a királynőt. Ott lógott szegény,
 Sűrű kötélfonattal a nyaka körül.

1265 Hogy meglátta, rémeset hördült a király.
 Megoldotta a hurkot. S mikor lent hevert
 A nő a földön, várt az újabb rettenet.
 Letörve most az arany ruhakapcsokat
 – Azok díszítették az asszony köntösét –,
 1270 A hegyükkel szeme két gödrébe dőft,
 Ordítva: „Szemeim! Nem láttátok sem azt,
 Mit szenvedtem, sem azt, hogy mit követtem el.
 Ne lássátok többé, mi nem kívánatos;
 És én se láthassam, akiket szeretek.”

1275 Fölfelé nézve átkozódott, s újra szúrt
 Még többször. A szakállát áztatta kifolyt
 Szemének vére: nem csöndes vér csöppjei
 Szántották arcát; hanem sötét zivatar,
 Véres jégeső ömlött végig a fején.

1280 Kettőjükből fakadt e borzalom; nem egy
 Forrásból: férjből, feleségből egyaránt.
 Csak máig volt boldogságuk megérdemelt
 Öröm; de mátlól: átok, halál, siralom
 És gyászjajongás, szégyen, ahány neve van

1285 A szörnyűségnek, itt mind föl sorakozott.

KAR
 Mostanra legalább csitult kicsit szegény?

HÍRNÖK
 Most azt tüvölti, hogy nyissák ki a kaput,
 S mutassák meg egész Thébainak azt, aki
 Megölte apját! S anyját... nincs rá tiszta szó;
 1290 Számúzni kell innét – nem lakhat palotát
 Átoktól sújtva; önmagát átkozta ki.

Támaszra, vezetőre van szüksége, mert
A kibírhatónál súlyosabb a baja.
Mindjárt te is meglátod. Nyílik a kapu,
1295 Aztán olyan látvány tárul szemed elé,
Mely megríkatná az ellenségeit is.

Nyílik a palota kapuja. Kilép rajta Oidipusz, vér ömlik kiszúrt szemeiből

Kommosz (1297–1368.)

KAR Ó, borzasztó ezt emberi szemmel látni,
A borzalmasnál is borzasztóbb:
Sose láttam ilyen kint. Milyen örütség
1300 Szállt meg, nyomorult? Melyik isten bonyolította
A sorsod, keserűbbnél is keserűbbre?

Miért gyűlöl az istenrend?
Jaj, te szerencsétlen, rád nézni se bírok;
Pedig száz dolgot akarok tőled kérdezni,
1305 Szeretnék mindent tudni, egész pályád átlátni –
De annyira elborzasztasz!

OIDIPUSZ Jajajajj, jajajajj, boldogtalan én,
Milyen föld fogad be engem, nyomorultat? Ki hallgat meg,
1310 Melyik érző emberhez szárnyal a hangom?
Jaj, istenség, sorsoddal milyen messze rugaszkodtál?

KAR Rettentő messze – látni, hallani tilos.

OIDIPUSZ Jaj, a sötétség 1. sztróphé
Fellege rémítő éjszaka szememen,
1315 Határtalan és irgalmatlan!
Jaj nekem,
És még egyszer jaj, jaj! Együtt hasít belém
Az ösztöke hegye s a rossz emlék nyila.

KAR Nem csodálom, ha ennyi gyötrelmem között

1320 Kétszer panaszkod, kétszer sírod kínodat.

OIDIPUSZ Ó, igaz barátom, 1. antisztróphé
Egyedül már csak te kísérsz. Te kitartasz
Mellettem, te vigyázol a vakra.

Jaj, jaj!
1325 Nem rejtőzöl előlem, közel vagy, tudom:
Sötétben élek, de ismerem hangodat.

KAR Szörnyű elkövető, hogy merted a saját
Szemed kidöfni? Melyik isten nógatott?

OIDIPUSZ Apollónon múltott! Apollón az, barátaim, 2. sztróphé
1330 Aki ezer kínomnak ilyen borzalmas teljesedést ad!
De én szúrtam ki szemem, önkezűleg, senki más,
Csakis én, a szerencsétlen!
Ugyan mi szükség volna a szemre,

1335 Ha látva sem talál édes látnivalót?

KAR Ez, ahogy monddod, úgy igaz.

OIDIPUSZ Milyen látnivaló van még számomra?

Mi szerethető? Milyen üdvözlés

Hangolna öröme, barátaim?

1340 Vezetetek el erről a tájról, amilyen gyorsan csak tudtok,
Vezetetek, barátaim, mint fő vészhozót,

1345 Ezerszer átkozott, az istenek szemében
Leggyűlöletesebb embert!

KAR Szörnyű vagy, mint józanságod a kín fölött,
Nyomorult. Bár ne láttalak volna soha!

OIDIPUSZ Pusztult volna a pásztor, aki vadállat-lábaimat
2. antisztróphé

1350 A kötéltől megszabadította,
S megmentette az életemet:
Mert nincs köszönet benne.

Mert ha akkor meghaltam volna,

1355 Nem volnék családomnak s magamnak teher.

KAR Úgy volna jobb szerintem is.

OIDIPUSZ Akkor nem apám gyilkosaként
Jöttem volna ide; s nem vettem volna feleségül
Azt, aki megszült.

1360 Így bűn fia vagyok, istentől elhagyott,
A fölmenői ágába bújt nyomorult;

1365 És ha rosszabbnál bármi rosszabb még jöhet,
Azt mind telibe kapta Oidipusz!

KAR Nem mondom, hogy jól használtad tanácsomat;
Mert sokkal jobb volna nem élni, mint vakon.

OIDIPUSZ Ne oktass, hogy nem a legjobban jártam el

1370 Saját ügyemben, s többé tanácsot ne adj!
Mert nem tudom, ép szemmel hogy néznék apám
Szemébe, mikor Hadész országa fogad;
S szegény anyámra!, mert vétettem ellenük
Annyit, hogy nekem akasztófa is kevés.

1375 És szeretném-e látni gyermekeimet?
Kik olyan magból lettek, amilyenből... Á,

Szememnek őket látni többé nem szabad,
Sem a várost, sem környékét, sem váramat,
Az istenszobrokat sem, amelyektől én

1380 – Mint felnőtt és Thébaiban első, tisztos úr –,
Én fosztottam meg magam, hangoztatva, hogy
Mindenki üldözze azt az istentelent;
S az ég fölfedte: Laiosz fia a szenny.

Ha már világra hoztam saját mocskomat,

1385 Nézhettek ezután bárki szeme közé?
Dehogy. Ha a hallás forrását, fülemet
Bedugaszolhatnám, maradéktalanul
Bezárnám boldogtalan testem kapuit,
Hogy vak és süket legyek a világra. Jó

1390 Az észet a döbbenettől távol tartani.
Jaj, Kithairón, mért fogadtál be? És ha már
Meggaptál, mért nem öltél meg rögtön? Sosem
Tudta volna meg senki, honnét származom!
Ó, Polübosz! S Korinthosz, állítólagos

1395 Apai házam, palotám! Gennyes sebet
Takart szépséges álcám, úgy neveltetek!
Rám bizonyult, hogy szennyben nőtt szemét vagyok!
Te, hármas út, te, mély völgy zöld öle, csalit,
S te, szűkület, hol három út találkozik,

1400 Kik vérem ittátok, apám vérét, amit
Én fakasztottam, rémlik, hogy ellenetek
Mit követtem el? Majd megérkezve ide
Mi tettem aztán? Ó, esküvők, esküvők,
Ti szültök minket, magot vetve; s általam,

1405 Kilőve spermámat, világra hoztok egy
Fiút, ki apja öccse; lányom a húgom;
Anyám a feleségem; s minden, ami csak
Az emberi érintkezésben korcs viszony!...
De hirdetni sem szabad, amit tenni bűn:

1410 Az istenekre, hamar bújtassatok el
Távol! Vagy öljetek már meg! Vagy vessetek
Tengerbe, hogy ne lássatok többé soha.
Na, méltassátok érintésre bőrömet!
Hallgassatok rám. Minek félni? Amit én

1415 Viselek, azt úgysem viselné senki más.

KAR
Hívásodra, a szükségben segíteni
Itt van Kreón, hogy tanácsokkal lásson el:
Helyedre lép a föld egyetlen őreként.

OIDIPUSZ
Jaj nekem, mit fogok Kreónnak mondani?

1420 Ébreszthetek bizalmat benne? Azután,
Hogy nyíltan voltam vele aljas és gonosz?

Jön Kreón

KREÓN
Nem kárörvendő gúnnyal jöttem, Oidipusz,
S nem hánytorgatok föl régi sérelmeket. *(A Karnak)*
Ha nem szégyenkeztek az emberek előtt,

1424 Tiszteljétek legalább főnséges Napunk
Mindent tápláló sugarát, és nyílt színen
Ezt az isten-mocskát ne hagyjátok, akit
Nem tűrhet el se Föld, se szent zápor, se fény!
Azonnal kísérijétek be a házba, jó?

1430 Csakis családtagoknak szabad látni a
Családi kint, zárt körben szabad hallani.

OIDIPUSZ
Az égre, ha már jó vagy reményen fölül,
S hozzám, legaljához, legelsőként sietsz:
Hallgass rám! Miattad szólok, nem magamért!

KREÓN
1435 S mihez ragaszkodsz ennyire, hogy megtegyem?

OIDIPUSZ
Vess ki a városból nagyon gyorsan oda,
Ahol nem vagyok útban, nem lát senki sem.

KREÓN
Ide figyelj, kivetlek; de előbb muszáj
Az istentől megtudnom, mi a föladat.

OIDIPUSZ
1440 De hiszen Napnál világosabb, mit akar:
Mint ádáz apagyilkost, elpusztítani!

KREÓN
Mondott ilyet. Mégis, a helyzetünk olyan,
Hogy ajánlatos újra érdeklődni fönt.

OIDIPUSZ
Egy nyomorultról érdeklődni érdemes?

KREÓN
1445 Bizalmadat most az istenbe vetheted.

OIDIPUSZ
Mint támaszomhoz, bizalommal fordulok
Hozzád is: temesd el őt, aki bent hever,
Illő tisztességgel, akár őseidet;
De semmiképp ne hozz olyan ítéletet,

1450 Hogy létemmel büntessem apám városát.
Hadd lakjam a hegyek közt, az ormon, melyet
„Kithairónom”-nak hívok: anyám és apám
Még életükben jelölték ki síromul,
Hogy ott pusztuljak el közös tervük szerint.

1455 Tudom már, sem betegség, sem más nyavalya
Nem árthat nekem. Minden kórt átvészelek,
De a bűnhődés, melyre szántak, súlyosabb.
Kövesse bárhová rendelt útját a sors!
A fiaimmal, Kreón, nem kell túl sokat

1460 Foglalkozz! Férfiak, és soha, semmiben
Nem szenvednek hiányt, menjenek bárhová.
De van két szánandó, szűz kislányom: nekik
Még sosem terítették asztalt nélkülükem;
Amit csak kóstoltam a fogások közül,

1465 Azon az ételen osztoztak ők velem:
Róluk gondoskodj! S kérlek, engedd meg nekem,
Hogy őket érintve gyászoljam sorsomat.
Hajrá, királyom,
Született nemes! Hogyha őket ölelem,

1470 Hiszem: enyémeek, mint mikor még volt szemem.
De mit beszélek?
Az istenekre, igazán két gyermekem

Sírását hallom? Megsajnálta nagyon Kreón,
S elküldte két legkedvesebb utódomat?

1475 Hé, igazam van?
Jön Antigoné és Iszméné a palotából, és sírva apjuk felé indulnak

KREÓN
Igen, én hívtam a két kislányt. Tudom,
Örömöd telt bennük, s most is örülni fogsz.

OIDIPUSZ
Akkor légy nagyon boldog, s téged utadon
Az istenség jobban óvjon, mint Oidipuszt.

1480 Kislányok, hol vagytok? Simuljatok közel
Testvéri kezemhez: tulajdon ujjaim
Gondoskodtak róla, hogy így kell látnotok
Szegény apátok régen ragyogó szemét!
Aki, lányok, mit sem látva, tudatlanul

1485 Lett az apátok, saját anyja férjeként.
Értetek sírok. Rátok nézni nincs erőm,
Sejtve, hány keserű nap áll előttetek,
És milyen pálya vár az emberek között.
A városban miféle összejövetel

1490 Vagy ünnep lát vendégül, ahonnet ti nem
Sírva jöttök haza, tánc s élvezet helyett?
S ha menyasszonysorba léptek egy szép napon,
Lányok, ki vállalja majd a kockázatot,
Hogy magára vegye a sok átkot, ami

1495 Szüleimtől ered, s fröcsög majd rátok is?
Mert milyen rémség hiányzik? Apátok az
Apját megölte. Azt a nőt fektette le,
Akiben egyszer megfogant; és titeket
Ő nemzett, ugyanazzal, aki szülte őt.

1500 Ez a szégyen vár! S feleségül így ki vesz?
Olyan bolond nincs! Kislányok, valószínű,
Hogy szárazon, férj nélkül kell meghalnotok.
(Kreónnak) Ó, Menoikeusz fia, egyedül te lehetsz
E két kislányka apja, mert mi, a szülők,

1505 Meghaltunk mindketten. Ne hagyj, hogy tengjenek
Koldusokként, férj nélkül – hisz rokonaid,
S ne tedd sorsoddal egyenlővé sorsukat!
Hát szánd meg őket, lásd, ilyen fiatalon
Nincs semmijük, kivéve, ami a tiéd.

1510 Öleld őket együtt érzőn, nemes rokon!
(A két kislánynak) Ha értenétek, kislányok, tanácsokat
Adhatnék nektek. Azért imádkozzatok,
Hogy jókor, jó helyen éljeteek, s boldogabb
Életet, mint ami apátoknak jutott.

KREÓN
1515 Elég volt a könnyeidből! Menj haza, boldogtalan.

OIDIPUSZ
Mennem kell, de válni nem jó.

KREÓN
A jónak ideje van.

OIDIPUSZ
És tudod, hogyan megyek?

KREÓN
Majd ha elmondod, megtudom.

OIDIPUSZ
Elküldesz mint idegent.

KREÓN
Az isten joga dönteni.

OIDIPUSZ
Minden isten gyűlöl, mint a mételyt.

KREÓN
Meglesz, ami kell.

OIDIPUSZ
1520 Gondolod?

KREÓN
Olyat nem mondok, amit át nem gondolok.

OIDIPUSZ
Végre már vigyél el innen.

KREÓN
Engedd el lányaidat.

OIDIPUSZ
El ne válaszd őket tőlem!

KREÓN
A világ nem a tiéd;
Amit eddig birtokoltál, nem kísér el sírodig.

Oidipusz Kreón kíséretében bemegy a palotába, nyomukban Antigoné, Iszméné és a szolgák

KAR
Nézzetek, Thébai lakói, itt van Oidipusz király,

1525 Aki híres rejtvényfejtő és hatalmas férfi volt:
Hírét látva melyik polgár nem volt sorsára irigy?
Mégis, milyen mélységes mély, szörnyű örvénybe jutott!
Függesztjük tekintetünket halálunk napjára, és
Boldognak senkit ne hívjunk itt a Földön, mind amíg

1530 Át nem lépte életének mezsgyéjét, panasztalan.